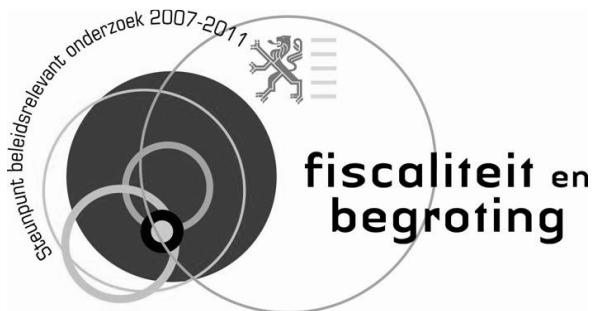

Spoor A1 :

Deelproject: evaluatie van de hervorming van de schenkingsrechten op roerende goederen en bouwgronden

Deelrapport 2: Eerste resultaten van de face-to-face bevraging bij het 50-plussers op de Horizon-beurs in Gent

**Dr. C. Smolders
A. Cottyn**

Hogeschool Gent
Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde

**Algemeen secretariaat – Steunpunt beleidsrelevant Onderzoek
Fiscaliteit & Begroting**

Voskenslaan 270 – 9000 Gent – België

Tel: 0032 (0)9 248 88 35 – E-mail: vanessa.bombeeck@hogent.be

www.steunpuntfb.be

Steunpunt Fiscaliteit en Begroting

SPOOR A1

Deelproject: evaluatie van de hervorming van de
schenkingsrechten op roerende goederen en bouwgronden

**Deelrapport 2: Eerste resultaten van de face-to-face
bevraging bij het 50-plussers op de Horizon-beurs in
Gent**

dr.C. Smolders & A.Cottyn

Hogeschool Gent

Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde

December 2007

Inhoud

1. Inleiding	1
2. Methodologie	1
3. Populatie,steekproef en response rate	3
4. Resultaten: kennis en appreciatie van de tarieven	5
4.1. successierechten	5
4.2. schenkingsrechten	7
5. Het profiel van de schenkers in de steekproef	8
6. De appreciatie van de hervorming door de respondenten	14
Conclusie	16
Bibliografie	18
Bijlage 1	19
Bijlage 2	28

1. Inleiding

Dit deelrapport geeft een eerste overzicht van de resultaten van de face-to-face bevraging van potentiële schenkers die 50 jaar of ouder zijn. Doel van deze bevraging was de beweegredenen en belemmeringen tot schenken te bevragen bij een groep respondenten die geen beroep doen op professionele vermogensplanning en qua vermogen, inkomen, beroepsprofiel zich onderscheiden van de hoogste segmenten in de verdeling. Ook de bekendheid van de maatregel die geleid heeft tot de verlaging van de schenkingsrechten op roerende goederen werd onderzocht.

De bevraging geeft een eerste indicatie van de profielkenmerken van schenkers. De resultaten zijn voorlopig omwille van het feit dat in februari 2008 een tweede ronde van de face-to-face bevragingen door zal gaan, met het oog op het bekomen van een steekproef van 400 respondenten. Voor de uit beide bevragingen resulterende data zal nagegaan worden in welke mate deze beide groepen afkomstig zijn van dezelfde populatie.

In voorliggende paper bespreken we achtereenvolgens de gehanteerde methodologie (sectie 2); de kenmerken van populatie en steekproef en de response rate (sectie 3); de resultaten inzake de kennis over en de appreciatie van de respondenten inzake de wetgeving rond schenken en successie (sectie 4); het profiel van de schenkers (sectie 5) en tenslotte de appreciatie van de respondenten over de hervorming (sectie 6).¹

2. Methodologie

Het bevragen van het schenkingsgedrag van belastingplichtigen is een delicate aangelegenheid. Een dergelijk onderzoek wordt door de respondenten vaak als een inbreuk op de privacy gepercipieerd. Beslissingen over schenken of het voorbestemmen van delen van een erfenis horen tot de discrete sfeer. Om de medewerking te verzekeren, is het bewaken van de discretie zeer belangrijk. Het onderzoeksopzet moet verder dusdanig zijn dat de respondenten een voordeel genieten door te participeren. Dit voordeel kan in de eerste plaats bestaan uit het bekomen van informatie rond schenken en successierechten.

¹ De vragenlijst bevatte verder nog een aantal andere aandachtspunten. Gezien het feit dat deze analyses nog niet werden afgerond, zullen deze items in een volgende paper toegelicht worden.

Een tweede factor die het onderzoek bemoeilijkt is de complexiteit en het technisch karakter van de materie. De bevoorrechte getuigen die deelnamen aan de kwalitatieve studie (deelrapport 1) wezen er op dat de kennis m.b.t. de overdrachtsbelastingen bij burgers met een gemiddeld vermogen hiaten vertoont. Om met betrouwbare data te kunnen werken is het daarom van groot belang dat elke respondent vertrekt van de juiste concepten en uitgangspunten. Het ontbreken van data over de omvang van de populatie en de daarin relevante deelgroepen (schenkers-begunstigden) is een derde factor die het onderzoek bemoeilijkt. Schenkers, kunnen - behalve door de diensten van de FOD Financiën- moeilijk a priori geïdentificeerd worden. Bij een zuivere ad random selectie van de respondenten is er dus een grote kans dat geen van de subjecten ooit zelf al schonk, of de begunstigde was van een schenking.

Gegeven deze specifieke uitdagingen, werd er voor gekozen om voor dit onderzoek *face-to-face interviews* af te nemen op een beurs gericht op een 50-plus-publiek. Door de directe interactie tussen interviewer en respondent kan de foutenmarge gereduceerd worden, de discrete verwerking van de data benadrukt worden en extra informatie geboden worden over de materie na afloop van het interview.

De interviews werden afgenomen in een stand² op 'Horizon - Treffen voor de actieve 50-plusser', een themahal tijdens de 62ste editie van Accenta 2007 (Internationale Jaarbeurs Vlaanderen) in Flanders Expo Gent.³ Op de stand waren continu drie interviewers actief. Potentiële respondenten werden ad random in het gangpad voor de stand aangesproken; in de andere hallen werden flyers uitgedeeld om de interesse van de bezoekers voor het initiatief te wekken. De deelnemers werden tijdens het interview een drankje en een knabbel aangeboden. Na afloop werden een aantal brochures en een doosje pralines overhandigd.

De interviews werden afgenomen aan de hand van een semi-gestructureerde vragenlijst (zie bijlage). De items van deze lijst resulteren uit het literatuuronderzoek m.b.t. het gedrag van schenkers en begunstigden en de resultaten van het kwalitatief onderzoek. De items zijn gerelateerd aan volgende concepten of onderzoeksvragen:

- profiel van de schenkers/niet-schenkers/begunstigden

² De stand van het Steunpunt had een oppervlakte van 4m op 4m en liet toe om 3 respondenten op hetzelfde tijdstip te interviewen. Een desk met informatiefolders van de Vlaamse overheid m.b.t. successie, schenking en registratie werd voorzien.

³ De beurs vond plaats van 15 t/m 23 september 2007, elke dag van 11u tot 19u. Op dinsdag en donderdag was er nocturne tot 22u. Het aantal bezoekers daalde evenwel zeer sterk na 17.30u. Accenta 2007 is de grootste beurs qua aantal bezoekers in Vlaanderen. Voor de beurs van 2007 zijn nog geen publieksgegevens bekend, maar in 2006 trok de beurs 80 000 geïnteresseerden.

- kennis over de hervorming en over de successierechten en schenkingsrechten in het algemeen
- appreciatie van de hervorming
- beweegredenen tot schenken/niet-schenken
- informatiebronnen over successieplanning

Tijdens de interviews werd gewerkt met tarieftabellen en vragenkaarten, om de bespreking verder te structureren. De lijst werd tijdens de constructiefase doorgenomen met collega F. Heylen en gepretest bij 5 respondenten.

De voorziene doorlooptijd van de enquête was 15 à 20 minuten. Het gemiddelde interview duurde echter dertig à veertig minuten. De extra tijd was in vele gevallen het gevolg van de nood aan toelichting bij de wetgeving bij de respondenten. Ook na afloop van de bevraging werden door zeer veel respondenten extra vragen voorgelegd aan de interviewers. De informatiebehoefte bleek erg groot.

3. Populatie, steekproef & response rate

De doelgroep van het onderzoek betreft schenkers en begunstigten van een schenking van roerende goederen uit de leeftijdscategorieën 50 jaar en ouder. Hoewel volgens de experts cliënten vnl. vanaf de leeftijd van 60 à 65 jaar aan successieplanning denken, werd de doelgroep hier verruimd. Doelstelling was expliciet na te gaan of door de hervorming ook al op jongere leeftijd aan schenken gedacht wordt. Verder verwachtten we in deze groep ook een aantal begunstigten van schenkingen aan te treffen. Indien rekening gehouden wordt met het aandeel van de 50+-ers in de Vlaamse bevolking, is een ad random bevraging van 400 respondenten uit de doelgroep statistisch gezien noodzakelijk. Het maximale bereik van de bevraging wordt ook bepaald door de onderzoekssetting. Bij een continue instroom van respondenten was het maximale bereik 36 enquêtes per dag. Gespreid over de 9 beursdagen levert dit een maximale response van 324 respondenten op.

247 bezoekers⁴ van de beurs participeerden aan de bevraging. Gemiddeld werden 24 enquêtes per dag afgenomen. In totaal resulteerde dit in 212 bruikbare waarnemingen. Anders uitgedrukt komt de steekproefomvang overeen met 65% van het maximale bereik. Nieuwsgierigheid en de wil om de materie beter te leren kennen, bleken in vele gevallen de belangrijkste motivatie tot medewerking.

⁴ In totaal participeerden 113 mannelijke en 64 vrouwelijke respondenten. Het restant betreft 35 koppels die de vragenlijst samen invulden.

De steekproef bevat 31% van de respondenten die reeds een schenking had gedaan; 12.3% van de respondenten verklaarde de begunstigde te zijn geweest van 1 of meerdere schenkingen.

Inzake socio-demografisch profiel kunnen we de steekproef als volgt typeren:

- Geslacht: in 54% van de gevallen werd een mannelijke respondent geïnterviewd; in 30% van de gevallen een vrouw. De overige respondenten betreffen koppels die erop stonden samen te reageren op het interview.
- Leeftijd: een kleine helft van de respondenten hoort tot het leeftijdscohort 50 à 60 jaar. Vier op tien respondenten zitten in de groep 60 à 70 jaar. Slechts 12% is ouder dan 70 jaar.
- Hoogst behaalde diploma: meer dan de helft van de deelnemers (54%) heeft geen diploma hoger onderwijs; slechts 7% van de bevroagden deed universitaire studies.
- Huidige of laatst uitgeoefende baan: de helft van de ondervraagden is/was werkzaam als werknemer (arbeider of bediende). Ook de ambtenaren (19%) en de (15%) zelfstandigen zijn goed vertegenwoordigd in de sample.
- Inkomenspositie: 15% van respondenten heeft een gezinsinkomen lager dan 1.499€, 37% van de ondervraagden verdient tussen 1.500 en 2.499€, 25% heeft een gezinsinkomen tussen 2.500 en 3.749€, 8% verdient meer dan 3.749€ per maand.
- Burgerlijke stand: 74,6% van de geïnterviewden is getrouwd; ca. 10% is samenwonend; slechts 5% is alleenstaand.
- Gezinssamenstelling: de steekproef bevat 14 % respondenten zonder kinderen en 64,3 % met 2 of meer kinderen. 58,2% van de respondenten heeft 1 of 2 kinderen in de leeftijdsgroep van 25-45 jaar. In evenveel % van de gevallen gaat het om een gezin van tweeverdieners.
- Gezondheidstoestand: 84% zegt van zichzelf in goede tot zeer goede gezondheid te verkeren.
- Pensioenstatus: bijna de helft van de ondervraagden is met rustpensioen; 17,2% ontvangt een brugpensioen.
- Onroerend vermogen: 93% van de subjecten is eigenaar van een eigen huis.
- Betrokkenheid bij een nalatenschap tijdens de periode 2002-2007: 42,5% van de deelnemers was betrokken bij een nalatenschap tijdens de laatste vijf jaar.
- Aantal nog in leven zijnde ouders van de respondent: in 63% van de gevallen zijn alle ouders van de respondenten overleden.

De steekproef werd op een aantal karakteristieken vergeleken met de populatie, met het oog op de vaststelling van de representativiteit. De dimensies die toelaten de

populatie te typeren zijn: leeftijd, woningbezit, gepercipieerde gezondheidstoestand.⁵ Uit de toetsing blijkt dat in de steekproef de groep boven de 65 jaar ondervertegenwoordigd is. Verder voelt de gemiddelde deelnemer zich gezonder dan de gemiddelde Vlaamse burger. Ook het aantal huiseigenaars in de steekproef ligt ver boven het Vlaamse gemiddelde. De steekproef is dus niet geheel representatief voor de Vlaamse 50+ populatie.

Anderzijds bereikte de bevraging wel de respondenten met middeninkomens, burgers met lagere opleidingsniveaus en beroepsprofielen die significant verschilden van deze van kaderleden of vrije beroepen. De geïnterviewde groep blijkt in die zin duidelijk af te wijken van de klanten die beroep doen op private bankers of gespecialiseerde successieplanning.

4. Resultaten : Kennis en appreciatie van de tarieven

4.1. Successierechten

De *kennis* van de tarieven voor de erfenissen in rechte lijn was quasi algemeen. Naarmate de bloedverwantschap daalt, daalt ook de vertrouwdheid met de fiscale implicaties. De kennis van de tarieven is voornamelijk beperkt voor wat de fiscaliteit verbonden aan erfenissen aan broers en zusters betreft. Dit is af te leiden uit het feit dat de respondenten bij het voorleggen van de 3 tarievensets, in 90% van de gevallen de juiste set koos van tarieven voor de erfenissen in rechte lijn. De set m.b.t. erfenissen aan broers en zussen werd slechts in 52% van de gevallen juist aangeduid. Voor de andere erfenissen in zijlijn ligt dit percentage op 62%.

Vervolgens werden ook de *appreciatie en de aanvaardbaarheid* van de hoogte van de erfenisrechten onderzocht. Bij de bevraging werd een onderscheid gemaakt tussen het toptarief, de globale appreciatie van het tarievenstelsel per lijn en de progressiviteit van het stelsel. Tenslotte werd de respondenten gevraagd wat ze een aanvaardbare fiscale druk zouden vinden voor de verschillende graden van bloedverwantschap. Vaststelling hier is dat er een grote consensus is onder de respondenten rond de hoogte van de toptarieven. Deze zijn zonder twijfel veel te hoog volgens de geïnterviewden. Ook de globale appreciatie verraadt een grote ontevredenheid met de fiscale druk.

⁵ Bron: statistieken van ECODATA (leeftijd) en ASP (huiseigenaars (ganse Vlaamse bevolking) en gezondheid)

Tabel 1: appreciatie van het toptarief, de globaliteit van de tarieven; gem. aanvaardbaar tarief

	Rechte lijn	Zijlijn 1	Zijlijn 2
Toptarief is hoog tot zeer hoog	90%	94%	90%
De tarieven zijn globaal hoog tot zeer hoog	66%	88%	85%
Een aanvaardbaar tariefniveau=	5.1%	19.5%	27.1%

Uit tabel 1 blijkt dat 90% van de respondenten van oordeel is dat de hoogste schijf voor erfenissen *in rechte lijn en tussen partners* hoog tot zeer hoog is. Ook globaal genomen vindt nog 66% van de mensen deze tarieven set hoog tot zeer hoog. Liefst 50% van de ondervraagden vindt dat erfenissen in rechte lijn en zeker tussen partners niet belast zouden mogen worden. Bij het bevragen kwam zeer duidelijk naar voor dat gehuwden en samenwonende elkaar bij overlijden willen beschermen. In de ogen van samenwonenden en gehuwden heeft de overblijvende partner voor de volle 100% recht op de erfenis. Zeer frequent wordt verwezen naar het feit dat het vererfd vermogen door beide partners gerealiseerd werd en dat het dus niet billijk is dat men hierop bij overlijden belast wordt. Een gemiddeld aanvaardbaar tarief ligt voor deze groep erfgenamen op 5.1%.

94% van de bevroagden vindt het toptarief voor successie *tussen broers en zussen* hoog tot zeer hoog. 88% is hetzelfde oordeel toegedaan voor wat de globale tarieven set betreft. Het aanvaardbare tarief dat hier aangeduid wordt bedraagt gemiddeld 19.5%. Wel is er ook een relatief grote groep respondenten die het tarief van 30% voor erfenissen in zijlijn-1 ook aanvaardbaar vindt.

Voor de tarieven set m.b.t. erfenissen *tussen neven, nichten, ooms en tantes en anderen*, herhaalt het patroon zich. Respectievelijk 90% en 85% van de deelnemers vindt het toptarief van 65% en de globale tarieven set hoog tot zeer hoog. Het gemiddelde van de voor de respondenten aanvaardbare niveaus van de tarieven betreft hier 27.1%. De distributie van de antwoorden vertoont 2 uitschieters; een vrij grote groep respondenten kiest voor een tarief in de range 20 à 30% versus een andere groep die 50% ook nog acceptabel vindt. Deze dualiteit wijst op divergerende opvattingen tussen respondenten. De interviews brachten aan het licht dat een subgroep geen onderscheid wenst te maken in de belasting van bloedverwanten en anderen. Vaak argumenteerden de respondenten in dit verband dat de feitelijke nalatenschap de wens is van de overledene, die gerespecteerd moet worden, los van de bloedverwantschap. Deze groep is eerder van mening dat de successierechten

niet meer dan 30% van de nalatenschap mogen affecteren. Een tweede opvallende groep van respondenten was dan weer van oordeel dat wanneer iemand die dermate ver van de erflater staat al tot erven komt, deze sowieso tevreden moet zijn met wat hij krijgt. Deze respondenten vonden een duidelijk hogere belasting van de zijlijn-2 daarom opportuun.

4.2. Schenkingsrechten

In een volgend luik van het diepte-interview werd de kennis betreffende *planningstechnieken en de hervorming van de schenkingsrechten op roerende goederen en bouwgronden* getest.

Een aanzienlijke meerderheid van de bevroagden (79%) vermeldde spontaan de schenking als methode om successierechten te vermijden. De best gekende vormen van schenkingen zijn de handgift (79%) en de notariële schenking voor Belgische notaris (76%). Ook de bankgift is uiteraard gekend, maar werd vaak niet vermeld daar de meeste respondenten deze zien als een bancaire verrichting en niet als een fiscale techniek.

Wat betreft de *kennis van de hervorming* van de schenkingsrechten is het – zoals al opgemerkt door het expertenpanel – minder rooskleurig gesteld. Slechts 53% van de bevroagden kent de 3%-regel, amper 21% is vertrouwd met de 7%-regel. Slechts 32% van ondervraagden weet dat de hervormde tarieven niet enkel gelden voor notariële aktes, maar tevens voor onderhandse aktes die op het registratiekantoor aangeboden worden. 46,6% van de respondenten weet niet dat de tarieven van de schenkingsrechten verschillend zijn voor roerende en onroerende goederen. 1 op 4 respondenten heeft geen weet van de interregionale verschillen in tarieven. Ook de kennis van de voordelen van een registreerde schenking is verre van gemeen goed te noemen. Nauwelijks 31% weet dat een geregistreerde schenking het voordeel heeft dat de erflater niet meer minstens 3 jaar na de schenking in leven moet blijven, om alsnog de successierechten te vermijden.

De voornaamste bronnen van informatie zijn de pers (58%) en de banken (35%). De notaris komt op de derde plaats met 18%. De communicatie door de overheid wordt slechts door 2% van de respondenten vermeld.

Met de *appreciatie van de maatregel* is het stukken beter gesteld. 66% vindt, na toelichting van de hervorming, het 3%-tarief billijk, al zou liefst 96% van de mensen dit tarief nog meer verlaagd willen zien. De meerderheid van de respondenten wenst dit vanuit de optiek dat een schenking naar partner of kinderen als vanzelfsprekend wordt gezien. De overheid mag hier volgens de respondenten geen fiscale heffingen

op vestigen, temeer daar de overgedragen vermogens in het verleden reeds in diverse contexten het voorwerp van belastingen vormden. 59% van de bevroagden vindt het 7%-tarief billijk – al zou ook hier een kleine meerderheid het tarief verlaagd willen zien.

5. Het profiel van schenkers in de steekproef

66 van de 212 waarnemingen (31 %) betreft respondenten die zelf reeds 1 of meerdere schenkingen deden. In bijna de helft van de gevallen ging het om een handgift; in nog eens 30% om een bankgift. Het restant betreft geregistreerde schenkingen (21,2%). In bijna 90% van de gevallen ging het om giften van roerende aard. In 95,3 % van de gevallen vormden de kinderen de rechtstreekse begunstigden. In 8 op 10 van de schenkingen werden geen voorwaarden aan de giften verbonden.

Wie zijn deze schenkers en verschillen ze van de niet-schenkers qua profiel?

Per profielvariabele werden de data geëxploreerd door middel van kruistabellen. Om tot betrouwbare testen te komen werden sommige variabelen gehergroepeerd in een beperkter aantal categorieën. Doordat het aantal schenkers in de steekproef toch nog vrij beperkt is, willen we, ondanks de statistische significantie, deze resultaten als voorlopig beschouwen. We willen vooral op de grote tendensen wijzen en minder op specifieke puntschattingen. Anderzijds, valt het wel op dat de bevindingen op basis van deze eerste kwantitatieve analyses een sterke mate van convergentie vertonen met de resultaten zoals in de literatuur aangegeven, of met de conclusies van de kwalitatieve studie bij experts.

In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de voornaamste X^2 -testen die werden uitgevoerd. Deze test laat toe te besluiten of twee variabelen onafhankelijk zijn van elkaar of niet.

Volgende socio-demografische variabelen blijken op basis van de X^2 -testen een *statistisch significant verband* te vertonen met het feit of de respondent al dan niet geschonken heeft: geslacht, aantal kinderen, aantal kinderen tussen 25 en 45 jaar, leeftijd van de respondent, eigendom gezinswoning, aantal ouders in leven, diploma en beroep. Al of niet schenken blijkt geen verband te houden met het al of niet op pensioen zijn, met het aantal personen die bijdragen tot het gezinsinkomen of met het maandelijks netto-gezinsinkomen. Over het verband tussen schenken en de gezondheidstoestand kunnen op basis van de kruistabellen geen uitspraken gedaan worden, daar het aantal mensen die niet in goede gezondheid verkeerden te klein was vanuit statistisch oogpunt.

De analyse levert volgende inzichten op:

- het percentage vrouwen en koppels is groter in de groep van schenkers dan in de groep van de niet-schenkers. Mannen zijn dan weer relatief sterker vertegenwoordigd in de categorie niet-schenkers. Deze laatste vaststelling gaat in tegen de conclusies van de experts, maar sluit wel aan bij de bevindingen van belangrijke empirische studies (Joulfaian & Mc Garry, 2004; Joulfaian, 2005).
- Schenkers hebben vaker kinderen dan niet schenkers. De groep van gezinnen met 2 kinderen en met meer kinderen is sterker vertegenwoordigd bij de schenkers. De respondenten zonder kinderen zijn dan weer sterker vertegenwoordigd in de groep van de schenkers. Hetzelfde beeld komt naar voor wanneer enkel wordt rekening gehouden met het aantal kinderen in de groep 25 tot 45 jaar. Deze bevinding is conform de resultaten van Poterba (2001), Joulfaian & Mc Garry (2004) en Joulfaian (2005). In deze studies nam de kans op schenken toe, naarmate het aantal kinderen stijgt. Ook de experts bevestigden dat het overgrote deel van de schenkers kinderen heeft en in rechte lijn schenkt.
- Zoals zowel in de literatuur als door het panel aangegeven stijgt tot op een bepaalde hoogte de kans op schenken met de leeftijd. Uit de kruistabel blijkt dat onder de niet-schenkers 29% tot de groep 50-55-jarigen behoort, versus 11% van de schenkers. Schenkers behoren in 48,5% van de gevallen tot het cohort 61-70 jaar. Donors denken aan schenken vanaf dat ze de pensioenleeftijd bereiken: een moment waarop de kinderen al iets opgebouwd hebben, een moment waarop het nemen van een overlijdensverzekering duurder uitvalt dan het betalen van schenkingsrechten. Dit is exact wat de bevoorrechte getuigen voorspelden.
- Tussen de schenkers tellen we verhoudingsgewijze meer eigenaars van de gezinswoning. In de mate dat het huisbezit een indicator is voor de welvaart van een individu, is ook hier de bevinding conform met de literatuur (de kans, grootte en frequentie van schenken stijgen met de welvaart (*idem*)).
- Onder de schenkers bevinden zich verhoudingsgewijs meer mensen wier ouders reeds overleden zijn dan onder de niet-schenkers. In de literatuur is hierover weinig bekend. Intuïtief kan verwacht worden dat deze respondenten mogelijk al een erfenis ontvangen hebben en in die zin mogelijk over meer middelen beschikken die ze kunnen doorgeven aan de kinderen. Het verband tussen al dan niet geërfd hebben en schenken blijkt inderdaad significant: er zijn in de groep schenkers relatief gezien meer respondenten die in aanraking gekomen zijn met een erfenis dan onder de niet-schenkers.
- Het kwantitatief onderzoek bevestigt het aanvoelen van de deskundigen: het schenken is positief verbonden met de opleiding van de schenker. In de groep schenkers is de groep van mensen die minstens een diploma hoger onderwijs - korte type behaalden duidelijk sterker vertegenwoordigd.

- De chi²-test inzake de beroepscategorieën werd omwille van statistische vereisten gehercodeerd tot de dichotome variabele: kaderleden versus niet-kaderleden. Kaderleden zijn duidelijk zwaarder vertegenwoordigd in groep schenkers.
- Inzake het inkomensprofiel zijn de aandeel van de laagste categorie sterk vergelijkend in de beide groepen; mensen met een inkomen van 3750 euro vinden we frequenter in de categorie schenkers dan de niet-schenkers terug. Anderzijds valt hier wel op dat meer dan de helft van de schenkers een inkomen van ten hoogste 2500 euro geniet. Dit is een bevinding die ingaat tegen wat de literatuur rond het verband tussen inkomen en schenkingsgedrag vooropstelt. Mogelijkerwijze is dit te wijten aan het feit dat het aantal respondenten met een inkomen van 3750 euro en hoger eerder beperkt was, wat voor een zekere vertekening kan zorgen.

Aan de schenkers werd gevraagd de belangrijkste motivaties tot schenken aan te duiden:

- voor 80% van de schenkers is de gift bedoeld om de kinderen aan een huis of bouwgrond helpen
- 1 op 4 schenkers ziet de aanleiding in de financiële toestand van de begunstigde
- Ook de overweging dat de begunstigde zonder een schenking nog een hele poos moet wachten op de erfenis is een argument voor bijna 1 op 5 schenkers.

Redenen om niet te schenken zijn de angst zich te snel financieel uit te kleden (55.2%), de leeftijd van de begunstigten (22%) en de omvang van het financieel vermogen (21%).

Aan de schenkers werd in geval van een geregistreerde schenking de vraag gesteld waarom ze schenkingsrechten betaalden. In volgorde van belangrijkheid werden volgende redenen aangeduid:

1. de schenker wil er zeker van zijn dat de schenking later niet meer belast wordt
2. de schenker wil een juridisch correcte schenking doen
3. de schenker wil latere discussies binnen de familie vermijden.

Tabel 2: overzicht van de Chi²-testen

profielkenmerken	niet-schenkers	schenkers	Chi ²	p (2-zijdig)
N	142	66		
geslacht	niet-schenkers	schenkers	9.375	0.009
man	60,6	37,9		
vrouw	25,4	39,4		
koppel	14,1	22,7		
aantal kinderen	niet-schenkers	schenkers	14.39	0.002
0	19,7	1,5		
1	22,5	21,2		
2	33,8	51,5		
MEER	23,9	25,8		
leeftijd respondent	niet-schenkers	schenkers	5.489	0.019
50-55	28,9	10,9		
56-60	24,4	23,4		
61-65	23,7	34,4		
66-70	13,3	14,1		
71-75	6,7	10,9		
76-80	2,2	6,3		
ouder	0,7			
burgerlijke staat	niet-schenkers	schenkers	4.34	0.037
gehuwd	69,7	84,6		
samenwonend	12,7	3,1		
gescheiden	5,6	6,2		
weduwnaar	4,2	6,2		
alleenstaande	7,7	0		
gezondheidstoestand	niet-schenkers	schenkers	ONBETROUWBAAR	
slecht tot zeer slecht	4,2	9,1		
goed tot zeer goed	80,3	90,9		
pensioen	niet-schenkers	schenkers	0.745	0.39
met brugpensioen	44,7	56,1		
met rustpensioen	18,4	13,6		
nog niet met pensioen	36,9	30,3		
eigenaar gezinswoning	90,8	97		
aantal ouders in leven	niet-schenkers	schenkers	5.617	0.06
0	59	70,3		
1	27,3	26,6		
2	13,7	3,1		
aantal kostwinners/gezin	niet-schenkers	schenkers	0.72	0.39
1	39,9	46,2		
2	60,1	53,8		
aantal kinderen in groep 25-50	niet-schenkers	schenkers	25.78	0.000
0	32,6	4,6		
1	26,2	21,5		
2	24,8	52,3		
meer	16,3	21,5		
hoogst behaalde diploma	niet-schenkers	schenkers	2.74	0.098
lager onderwijs	10,6	6,1		
lager middelbaar onderwijs	16,2	13,6		
hoger middelbaar onderwijs	31	25,8		
hoger onderwijs korte type	26,1	31,8		
hoger onderwijs lange type	10,6	13,6		
universiteit	5,6	9,1		
beroepsactiviteit	niet-schenkers	schenkers	3.40	0.065
werknemer/arbeider	17,6	15,2		
werknemer/bediende	34,5	34,8		
kaderlid	7	15,2		
ambtenaar	21,1	12,1		
zelfstandige/freelance	14,8	15,2		
werkloos	2,8	6,1		
arbeidsongeschikt/langdurig ziek	1,4	0		
maandelijks netto-gezinsinkomen	niet-schenkers	schenkers	1.16	0.28
< 1499	15,1	15,9		
1500-2499 euro	36,7	38,1		
2500-3749 euro	25,2	19		
3750-4999 euro	5	3,2		
> 5000 euro	1,4	7,9		

Tenslotte rapporteren we de resultaten van de logistische regressie die werd uitgevoerd voor diverse combinaties van profielvariabelen. De afhankelijke variabele GIFT neemt de waarde 0 aan voor die respondenten die nog niet geschonken hebben en 1 voor alle andere waarnemingen. De logitregressie schat het verband tussen $\ln(\pi(x)/(\pi(1-x)))$ en een hele reeks verklarende variabelen (x_i), die in dit onderzoek zonder uitzondering categorische variabelen betreffen. Hierbij geldt dat $\pi(x)=P(\text{GIFT}=0/X=x)$. Diverse specificaties werden uitgetoetst. De logit-regressie die voorlopig de beste resultaten geeft is deze waarin de onderstaande verklarende variabelen werden opgenomen (een overzicht van de SAS-resultaten is opgenomen in bijlage 2):

- dummies voor de indeling in gezinnen met verschillend aantal kinderen in de leeftijdsgroep 25-50 jaar: (referentiegroep= gezin zonder kinderen)

KIND25D2	1 kind in de leeftijdsgroep 25-50 jaar= 1; else= 0
KIND25D3	2 kinderen in de leeftijdsgroep 25-50 jaar= 1; else= 0
KIND25D4	3 of meer kinderen in de leeftijdsgroep 25-50 jaar= 1; else= 0

- dummy opgenomen om de gezondheidstoestand in rekening te brengen:

GEZD2A	goede tot zeer goede gezondheid= 1; else= 0
--------	---

- dummy opgenomen om rekening te houden met het geslacht van de schenker:

GESLD1	vrouw= 1; man & koppel = 0
--------	----------------------------

- dummies opgenomen om de genoten opleiding in de analyse te betrekken: (referentiegroep= respondenten met enkel een diploma lager onderwijs)

OPLD2	diploma lager middelbaar onderwijs= 1; else= 0
OPLD3	diploma hoger secundair onderwijs= 1; else= 0
OPL4A	diploma hoger onderwijs korte type= 1; else= 0
OPLD5	diploma hoger onderwijs lange type= 1; else= 0
OPLD6	diploma universitair onderwijs= 1; else= 0

- dummies opgenomen om rekening te houden met de leeftijd van de schenkers: (referentiegroep= respondenten in de categorie 50-55 jaar)

LFTD2	56-60 jaar= 1; else= 0
LFTD3	61-65 jaar= 1; else= 0
LFTD4	66-70 jaar= 1; else= 0
LFTD5	71-75 jaar= 1; else= 0
LFTD6	76-80 jaar= 1; else= 0

- dummy om rekening te houden met de mate waarin de respondent zelf actief oplossingen zoekt voor zijn nalatenschap:

PLANPERS zelf bezig met successieplanning= 1; else= 0

- dummy om rekening te houden met de burgerlijke stand: ⁶

BSD2 samenwonend= 1; else= 0

- dummy om rekening te houden met de inkomenspositie: ⁷

INK3 inkomen= 3750 of meer= 1; else= 0

204 van de in totaal 212 waarnemingen worden opgenomen in de regressie met behulp van maximum likelihood schattingen. De likelihood ratio (62,14; $p < .001$) geeft aan dat het model relevant is en dat de coëfficiënten van de regressievergelijking, wanneer simultaan in de regressie ingebracht, verschillend zijn van 0. De Cox-Snell- R^2 bedraagt 26%; de aangepaste R^2 van Nagelkerke=36%. De specificatie levert een concordantie van 81.7% op tussen de geobserveerde antwoorden en de voorspelde antwoorden. De Somers D-test en de Gamma-test die in essentie eveneens de concordantie testen, hebben een bevredigend niveau. Testen werden uitgevoerd met het oog op het opsporen van multi-collineariteit (VIF, tolerance, etc.). Deze geven aan dat de variabelen voldoende onafhankelijk zijn van elkaar.

Om de significantie van de coëfficiënten van de gehanteerde variabelen te bepalen wordt beroep gedaan op de Wald- X^2 -statistic. Indien deze statistiek de waarde van 4 overschrijdt dan is de coëfficiënt van de variabele significant op 95%-niveau. ⁸

De analyse geeft aan dat de dummyvariabelen KIND25D2, KIND25D3 en KIND25D4 significant zijn en het verwachte teken vertonen. Een toename van deze variabelen die het aantal kinderen in de leeftijdsgroep van 25-50 jaar weergeven, verhoogt de kans op schenken. Eveneens significant is de coëfficiënt van de gezondheidsvariabele GEZD2A. Respondenten die in een goede tot zeer

⁶ De variabele 'burgerlijke stand' kan diverse waarden aannemen afhankelijk van het feit of de respondent gehuwd, samenwonend, gescheiden, weduwe/weduwnaar of alleenstaande is. Diverse combinaties van een set van 4 dummies voor burgerlijke stand werden getest in verschillende specificaties. Enkel de dummy verbonden met de samenwonende respondenten bleek evenwel significant. Bijgevolg werd de variabele conform hiermee gedichotomiseerd.

⁷ Ook voor deze variabele waren in de vragenlijst oorspronkelijk 5 categorieën voorzien (gaande van < 1499 euro tot > 5000 euro); voor elk van de deelcategorieën werd een dummy ontwikkeld die in diverse schattingen werd ingebracht. Hergroepering tot de dummy INK3 leverde evenwel de beste resultaten op.

⁸ In bijlage 2 zijn ook de odds ratio's opgenomen, maar gezien het feit dat we hier enkel de tendensen willen bespreken en niet de puntschattingen, gaan we hier verder niet op in.

goede gezondheid verkeren zijn vaker ook schenker. Ook de variabele GESLD1 is voorzien van een significante beta, die aangeeft dat vrouwen vaker schenken dan mannen of koppels.

Ook de dummies die de leeftijdscategorieën 71-80 jaar en 81 jaar en ouder (LFTD5 en LFTD6) weergeven vertonen het verwachte teken en een significante coëfficiënt. De oudere respondenten gaan vaker over tot schenken.

Variabelen die een negatieve impact hebben op de kans op schenken, betreffen de status van samenwonenden (BSC2) en het actief bezig zijn met successieplanning (PLANPERS).

Een intuïtief tegengesteld teken stellen we vast bij INK3; de verwachting is bij respondenten met een inkomen van 3750 euro of meer, relatief meer schenkers aan te treffen, maar dat is duidelijk niet het geval. Dit resultaat correspondeert met de resultaten in de kruistabel, waar ook al duidelijk werd dat de overgrote meerderheid van de schenkers een inkomen onder deze grens van 3750 euro genoot.

Opvallend is tenslotte nog dat er geen invloed uitgaat van de opleiding van de respondenten (OPLD2, OPLD3, OPLD4A, OPLD5 en OPLD6) wanneer deze variabele samen met de andere profielkenmerken in de specificatie wordt opgenomen.

Globaal kunnen we stellen dat deze eerste tentatieve schatting van de kans op schenken toelaat een redelijk scherp beeld samen te stellen van de schenkers. De data-analyse levert nog een aantal andere variabelen op (kennis van de wetgeving, houding tegenover de erfenisrechten, ...) die verder in de analyse zullen worden opgenomen.

6. De appreciatie van de hervorming door de respondenten

Om erover te waken dat de respondenten de hervorming in al zijn aspecten konden beoordelen, werd over de beleidsmaatregel halverwege het vraaggesprek een bondige toelichting gegeven. Naderhand werd aan de respondenten gevraagd de hervorming te appreciëren via een score op tien punten. Hoewel veel mensen de schenkingsrechten op roerende goederen graag nog meer verlaagd willen zien, kan de Vlaamse overheid rekenen op veel bijval voor deze 'stap in de goede richting'. De maatregel haalt een gemiddelde score van 7.2 op 10.

De inspanningen van de Vlaamse overheid m.b.t. de communicatie van deze maatregel kan op minder applaus rekenen. De appreciatie-score haalt hier een

gemiddelde van 4.1 op 10. Een groot aantal geïnterviewden geeft aan dat wie actief zoekt naar informatie over de schenkingsrechten via het internet relatief goede informatie van de overheid aangereikt wordt. Die respondenten die echter nog niet hebben nagedacht over de successieplanning en niet recent bij een nalatenschap betrokken waren, hebben in vele gevallen geen weet van de hervorming. Nog 16% van de ondervraagden leerden de hervorming kennen dankzij het interview. Een kwart van de ondervraagden kent de hervorming van bij de lancering in 2004. Respectievelijk 13%, 15% en 8% van de bevroagden hoorden voor het eerst van de maatregel in 2005, 2006 en 2007. De resultaten met betrekking tot de feitelijke kennis (cfr.supra) van een aantal aspecten van de hervorming geven aan dat het vaak bij een eerder vage inschatting gaat van de maatregel.

Of de positieve appreciatie van de hervorming iets gewijzigd heeft aan het schenkingsgedrag is nog moeilijk te zeggen op basis van de voorliggende data. Door het zeer beperkt aantal antwoorden op de relevante items geldt hier a fortiori de opmerking dat de vaststellingen zeer tentatief zijn van aard.

Slechts 14% van de schenkers geeft te kennen dat de hervorming zijn gedrag beïnvloed heeft. Het belangrijkste gevolg van de maatregel lijkt op basis van deze data te zijn dat de schenker gekozen heeft voor een notariële schenking (43% van de respondenten). Andere effecten zijn dat de schenker anders niet zou geschonken hebben en/of dat de schenker op jongere leeftijd geschonken heeft (elk 29%).

Dezelfde vragen werden gesteld aan begunstigden van schenkingen. Hier vormt zich een ander beeld. Liefst 71% van de begunstigden vermoedt dat de schenker beïnvloed werd door de hervorming. De begunstigden denken dat de schenker omwille van de verlaging van de schenkingsrechten op roerende goederen frequenter geschonken heeft (47%) en op jongere leeftijd overgegaan is tot schenken (35%). Andermaal wijzen we er hier op dat deze vaststellingen, gezien het huidige databestand, met grote voorzichtigheid moeten gehanteerd worden.

Conclusie

De eerste analyse van de data verzameld via 212 face-to-face interviews met bezoekers van de Horizon-beurs in Gent gericht op een publiek van 50-plussers geeft volgende indicaties:

1. het onderscheid tussen schenkers en niet-schenkers hangt samen met de volgende profielkenmerken: geslacht, leeftijd, inkomenspositie, de gezondheidstoestand, de gezinssituatie, het aantal kinderen in de leeftijdsgroep 25-50 jaar. Ook het actief bezig zijn met het plannen van de nalatenschap is een indicator van het schenkingsgedrag. Schenkers zijn vaker van het vrouwelijk geslacht, hebben vaker 2 of meer kinderen in de groep 25-50 jaar, zijn in gezonde toestand, hebben vaker een inkomen inferieur aan 3750 euro. De kans schenkers te vinden onder samenwonenden is significant kleiner dan onder alle andere vormen van samenlevingsvormen (gehuwd, gescheiden, weduenaar/weduwe of alleenstaande). De respondenten die al nagedacht hebben over hun nalatenschap vinden we, eerder verrassend terug in de groep niet-schenkers.
2. de hervorming van de schenkingsrechten op roerende goederen is nog niet goed gekend bij het bevraagde publiek. Slechts 53% van de bevraagden kent de 3%-regel, amper 21% is vertrouwd met de 7%-regel. Slechts 32% van ondervraagden weet dat de hervormde tarieven niet enkel gelden voor notariële aktes, maar tevens voor onderhandse aktes die op het registratiekantoor aangeboden worden. 46,6% van de respondenten weet niet dat de tarieven van de schenkingsrechten verschillend zijn voor roerende en onroerende goederen. 1 op 4 respondenten heeft geen weet van de interregionale verschillen in tarieven. Ook de kennis van de voordelen van een registreerde schenking is verre van gemeen goed te noemen. Nauwelijks 31% weet dat een geregistreerde schenking het voordeel heeft dat de erflater niet meer minstens 3 jaar na de schenking in leven moet blijven, om alsnog de successierechten te vermijden.
3. de hervorming wordt wel sterk geapprecieerd: 66% vindt, na toelichting van de hervorming, het 3%-tarief billijk. De meerderheid van de respondenten wenst dit tarief nog verlaagd te zien (een zeer grote groep tot 0%) vanuit de optiek dat een schenking naar partner of kinderen als vanzelfsprekend wordt gezien. De respondenten zijn vaak van oordeel dat de overheid hierop geen heffingen meer mag vestigen, temeer daar de overgedragen vermogens in het verleden reeds in diverse contexten het voorwerp van belastingen vormden. 59% van de bevraagden vindt het 7%-tarief billijk – al zou ook hier een kleine meerderheid het tarief verlaagd willen zien.

4. wanneer de respondenten gevraagd worden om de hervorming te appreciëren via een score op tien punten, dan haalt de maatregel een gemiddelde score van 7.2 op 10. De Vlaamse overheid kan dus rekenen op veel bijval voor deze 'stap in de goede richting'.
5. De inspanningen van de Vlaamse overheid m.b.t. de communicatie van deze maatregel kan op minder applaus rekenen. De appreciatie-score haalt hier een gemiddelde van 4.1 op 10. Een groot aantal geïnterviewden geeft aan dat wie actief zoekt naar informatie over de schenkingsrechten via het internet relatief goede informatie van de overheid aangereikt wordt. Die respondenten die echter nog niet hebben nagedacht over de successieplanning en niet recent bij een nalatenschap betrokken waren, hebben in vele gevallen geen weet van de hervorming. Nog 16% van de ondervraagden leerden de hervorming kennen dankzij het interview. Slechts een kwart van de ondervraagden kent de hervorming van bij de lancering in 2004.

Bibliografie

Joulfaian, D. & Mc Garry, K. (2004). Estate and gift tax incentives and inter vivos giving, *National Tax Journal*, Vol. 57(2), 429-444.

Joulfaian, D. (2005). Choosing between gifts and bequests: how taxes affect the timing of wealth transfers, NBER working paper n° 11025.

Poterba, J. (2001). Estate and Gift Taxes and Incentives for Inter Vivos Giving in the United States, *Journal of Public Economics*, Vol. 79, 237-264.

Bijlage 1

De gehanteerde vragenlijst

Vragenlijst consumentenenquête 50+

datum:

NR:

BLOK 1: KENNIS VAN DE FISCALITEIT BETREFFENDE SUCCESSIE

- 1.1. Heeft u er een idee van hoe hoog de successierechten zijn die uw kinderen zullen moeten betalen op uw nalatenschap? Hoeveel procent van de erfenis zal in uw geval naar de overheid gaan?

%

KAART 1:

- Laat de respondent de tarieven bekijken en vraag dan op wie die volgens hem/haar van toepassing zijn (1.2= kinderen, kleinkinderen, langstlevende echtgenoot, samenw. partner; 1.3.= broers&zussen/ 1.4. = neven&nichten en alle anderen) Als ze correct antwoorden omcirkel/ fluo J, anders V.
- Vraag meteen daarna wat ze vinden van de tarieven: "zijn deze volgens u zeer hoog.....". Maak een onderscheid tussen het globale tariefstelsel (GL) en het toptarief (Tt). Maak voor de tarieven in rechte lijn ook een onderscheid tussen de kinderen en de partner.
- Vraag daarna per tarievengroep "moet hierin verandering komen volgens u? in welke zin?" vraag ook of ze voorstander zijn van 1 tarief voor de globale erfenis versus een progressief systeem met schijven. Vraag daarna wat ze een aanvaardbaar tarief/ tariefstelsel zouden vinden indien ze verandering wensten.
- Als alle tariefstelsels behandeld zijn vraag dan nog eens voor deze tarieven die moeten wijzigen volgens de respondent "wat moet eerst aangepakt worden door de overheid?"
- Voor de items A1 tem A4 inleiden met: "omdat we graag willen achterhalen hoe goed de fiscaliteit m.b.t. erven gekend is volgen nu een viertal detailvraagjes, waarop u eenvoudig met ja of neen kan antwoorden"

	kennis		Appreciatie tarieven in ... lijn	wijzigen?	Prioriteit ?
1.2.	J V	3-9-27%	Tt: Zeer hoog-hoog-OK-laag-zeer laag GM GL: Zeer hoog-hoog-OK-laag-zeer laag GM Ik ben voorstander van een vlaktarief/van een systeem met schijven Ik vind dat de langstlevende echtgenoot verschillend moet behandeld worden als de kinderen ja/ neen	Ja – neen Hoger-lager? Aanvaardbaar tarief/tarieven:	
1.3.	J V	30-55-65%	Tt: Zeer hoog-hoog-OK-laag-zeer laag GM GL: Zeer hoog-hoog-OK-laag-zeer laag GM Ik ben voorstander van een vlaktarief/van een systeem met schijven	Ja – neen Hoger-lager? Aanvaardbaar tarief/tarieven:	
1.4.	J V	45-55-65%	Tt: Zeer hoog-hoog-OK-laag-zeer laag GM GL: Zeer hoog-hoog-OK-laag-zeer laag GM Ik ben voorstander van een vlaktarief/van een systeem met schijven Vindt u dat neven en nichten en niet-bloedverwanten op dezelfde wijze belast moeten worden? Ja – neen - GM	Ja – neen Hoger-lager? Aanvaardbaar tarief/tarieven:	

GM= geen mening

BLOK 2: KENNIS VAN PLANNINGSTECHNIKEN EN VERMIJDING VAN SUCCESSIERECHTEN

2.1. Heeft u er enig idee van hoe u de successierechten zou kunnen vermijden of verminderen?

Indien neen ga naar 2.8.☐ Ja☐

neen

1. Voor deze vraag laat je de respondenten eerst zelf aan het woord. Alle planningstechnieken die ze zelf kennen kruis je aan in de kolom ZG en je vraagt welke de bron was.

2. Als ze er geen kennen overloop je de onderstaande schenkingsmodi; vraag telkens of ze dit kennen en via welke weg ze dit kennen; duid aan met een kruisje in de gepaste kolommen NV en de bronnen.

3. Vul desgevallend de tabel aan met andere schenkingstechnieken die ze zelf opnoemen (andere1-andere3);
verduidelijk de anderen op het toelichtingsblad

	Z G	N V	Via tv	Via de overige pers	Via mijn kinderen	Via mijn notaris	Via de folders van de overheid	Via andere:
via handgift								
Via bankgift								
Via notariële schenking (B)								
Via notariële schenking (NL)								
Andere1:								
Andere2:								

Andere= burgerlijke maatschap/patrimoniumvennootschap/STAK/ schijnverkoop van onroerend goed,...

2.2. hoeveel procent belastingen betaalt u voor een schenking van geld aan uw kinderen?

kennis	tarieven	Appreciatie tarieven in ... lijn	Moet wijzigen?	Prior?
J-V	0% (handgift)			
J-V	3% (geregistr. Schenking roerende goederen in eerste lijn)	T: Zeer hoog-hoog-OK-laag-zeer laag GM Ik ben voorstander van een vlaktarief/van een systeem met schijven Ik vind dat de langstlevende echtgenoot verschillend moet behandeld worden als de kinderen ja/ neen	Ja – neen Hoger-lager?	
J-V	7% (geregistreerde schenking onroerende goederen in zijlijn)	T: Zeer hoog-hoog-OK-laag-zeer laag GM Ik ben voorstander van een vlaktarief/van een systeem met schijven	Ja – neen Hoger-lager?	

Als u met een handgift fiscaalvrij kan schenken waarom dan toch geregistreerd schenken?

Wat is het voordeel verbonden aan de schenkingen waarop u deze schenkingrechten betaalt?

☐ 3-jaar regel (worden niet bij de erfenis geteld als men overlijdt binnen de termijn van 3 jaar na de schenking)☐ oorsprong van het geld is bekend bij eventuele problemen van de erfgenamen met de fiscus☐ duidelijkheid voor de erfgenamen☐ andere?.....

2.3. we blijven nog even bij deze geregistreeerde schenkingen:

B1	Is de 3% en 7%-regel enkel geldig bij schenking via notariële akte?	Ja	neen	weet niet
B2	Zijn de schenkingsrechten op roerende en onroerende goederen dezelfde in Vlaanderen?	Ja	neen	weet niet
B3	Worden schenkingen altijd bij de erfenis geteld indien de erflater binnen de 3 jaar na de schenking overlijdt?	Ja	neen	weet niet
B4	Kan je aan een officiële schenking voorwaarden verbinden inzake de toewijzing van de opbrengsten? (bvb. kasbons: rente blijft bij de schenker tot einde van zijn dagen)	Ja	neen	weet niet
B5	Zijn de schenkingsrechten op roerende goederen verschillend in Vlaanderen, Brussel en Wallonië?	Ja	neen	weet niet

2.4. Sinds wanneer kent u de 3 & 7% - tarieven?

☐ 2003 ☐ 2004 ☐ 2005 ☐ 2006 ☐ 2007 ☐ weet niet

2.5. Via welke kanalen heeft u deze hervorming leren kennen?

(zelf laten opnoemen, hieronder de antwoorden aankruisen; als er niks volgt dan vragen of ze de onderstaande manieren kennen)

- ☐ Mijn notaris ☐ Mijn boekhouder ☐ Mijn bankier
- ☐ Mijn familieleden ☐ Mijn kinderen ☐ De pers
- ☐ De communicatie door de overheid ☐ weet niet
- ☐ Anderen:

2.6. Vul aan:

“ De verlaging van de schenkingsrechten op roerende goederen verdient als maatregel /10”

“ De communicatie over deze 3%- en 7%- schenkingen op roerende goederen verdient/10”

2.7. Ik vermoed dat

“Schenkingen van roerende goederen aan kinderen worden belast tegen %

“Schenkingen van roerende goederen aan neven en nichten worden belast tegen %

2.8. We zullen u even de hervorming kort toelichten (neem de folder er bij en benadruk volgende aspecten van de verlaging van de schenkingsrechten op roerende goederen)

- ☐ het betreft de verlaging van de tarieven voor schenkingen van roerende goederen
- ☐ het betreft de tarieven voor schenkingen in rechte lijn/ zijlijn van 3 en 7%
- ☐ geregistreerd schenken kan via een notaris maar je kan ook de onderhandse akte zelf laten registreren bij het registratiekantoor (verwijs naar de folder)
- ☐ je moet niet meer noodzakelijk nog 3 jaar in leven blijven om de schenking uit de erfenis te houden

Nu u weet wat deze maatregel inhoudt, wat is uw mening hierover?

- “ Ik vind deze maatregel zeer slecht / slecht / goed / zeer goed /geen mening”
- “Ik vind de tarieven zeer hoog / hoog/ OK/ laag /zeer laag / geen mening/wtn”
- “ ik vind de keuze voor een vlaktarief zeer goed /goed/ OK / slecht / zeer slecht /geen mening/wtn”

“Ik denk dat ik door deze maatregel in de toekomst wel een schenking zal overwegen”

akkoord / niet akkoord /geen mening/ weet niet

BLOK 3: GEDRAG ERFGENAMEN, SCHENKERS EN POTENTIËLE SCHENKERS:

3.1 Heeft u **zelf** sinds 2004 een of meerdere **schenkingen** gedaan? ☐ 0 ☐ 1 ☐ meer

INDIEN "1 OF MEER" GA NAAR 3.1.1. TEM 3.1.8 - INDIEN "0" GA NAAR 3.1.9.

3.1.1. Onder welke vorm?

☐ handgift ☐ bankgift ☐ onderhandse schenking ☐ schenking via notaris

3.1.2. Betrof het hier

☐ roerende goederen ☐ onroerende goederen ☐ bouwgrond

3.1.3. Betrof het een schenking

☐ aan kinderen ☐ aan anderen

☐ aan echtgenoot/samenw. partner ☐ aan broers/zussen

3.1.4. Betrof het hier een schenking voorzien van voorwaarden? ☐ Ja ☐ neen

3.1.5. Werden er op deze schenking schenkingsrechten betaald?

Op onroerende goederen ☐ Ja ☐ neen
Op roerende goederen ☐ Ja ☐ neen
Op bouwgronden ☐ Ja ☐ neen

Indien JA, waarom?

! eerst spontaan laten antwoorden en desgevallend al een van onderstaande items aankruisen in kolom 1; vervolgens de nog resterende aftoetsen en aanduiden in kolom 2; gebruik KAART 3

1	2
☐	☐ Om de successierechten van mijn erfgenamen te beperken
☐	☐ Om zeker te zijn dat de schenking later niet meer belast wordt
☐	☐ Om een juridisch correcte schenking te doen
☐	☐ Om later discussies in de familie te vermijden
☐	☐ Omdat de te betalen schenkingsrechten goed meevielen
☐	☐ Omwille van de mogelijkheid te voorzien in afdwingbare voorwaarden
☐	☐ Andere:

Indien NEEN, waarom?

! eerst spontaan laten antwoorden en desgevallend al een van onderstaande items aankruisen in kolom 1; vervolgens de nog resterende aftoetsen en aanduiden in kolom 2. gebruik KAART 4

1	2
☐	☐ Het absolute bedrag aan schenkingsrechten was nog te groot
☐	☐ Omdat ik nog vrij jong ben en in goede gezondheid en de kans klein acht dat ik binnen de 3 jaar overlijd
☐	☐ De waarde van de schenking is zeer klein; het was niet de moeite om er rechten op te betalen
☐	☐ De waardering van de geschonken goederen was te moeilijk
☐	☐ Er is later geen discussie mogelijk over de waarde van de schenking en over wie ze toe moest komen
☐	☐ Schenken is onherroepelijk
☐	☐ Ik ken de voordelen niet verbonden aan het betalen van schenkingsrechten
☐	☐ Andere:

3.1.6. Wie heeft u deze werkwijze aanbevolen?

! eerst spontaan laten antwoorden; daarna zelf antwoordcategorieën suggereren

☐ Mijn notaris ☐ Mijn boekhouder ☐ Mijn bankier
☐ Mijn familieleden ☐ Mijn kinderen ☐ De pers
☐ De communicatie door de overheid ☐ Anderen: ☐ weet niet

3.1.7. Heeft de hervorming van de schenkingsrechten op roerende giften in 2004 uw gedrag beïnvloed bij de beslissing om te schenken? ☐ Ja ☐ neen

Indien ja, in welke zin? Zelfde werkwijze als bij 3.1.6., zie KAART 5

- 1 ☐ Ik heb op jongere leeftijd geschonken
- 2 ☐ Ik zal frequenter schenken binnen de familie
- 3 ☐ Ik heb aan meerdere begunstigden geschonken
- 4 ☐ Ik heb door de hervorming gekozen voor schenking via notariële akte
- 5 ☐ Ik heb grotere bedragen geschonken
- 6 ☐ Ik was zonder die verlaging nooit tot schenken over gegaan
- 7 ☐ Andere:

3.1.8. Welke van de volgende redenen speelden een rol in uw beslissing te schenken:

idem vorige vraag, toon KAART 6

- 1 ☐ Ik heb voldoende vermogen dat ik niet meer nodig zal hebben
- 2 ☐ Ik wil mijn kinderen aan een huis of een bouwgrond helpen of bijspringen bij een andere belangrijke besteding
- 3 ☐ Omwille van gezondheidsredenen
- 4 ☐ De financiële toestand van de begunstigden
- 5 ☐ Ik wil vermijden dat mijn nabestaanden nog 30 jaar moeten wachten op hun erfenis
- 6 ☐ de notaris heeft mij dit aangeraden
- 7 ☐ Ik ontwijk hierdoor op legale manier de 27%-tarieven in rechte lijn
- 8 ☐ Ik vind de tarieven van de schenkingsrechten zeer billijk
- 9 ☐ Ik vind de tarieven van de successierechten te hoog
- 10 ☐ Andere:

Ga naar 3.1.10.

3.1.9. Welke van de volgende redenen liggen aan de basis van het feit dat u nog **niet geschonken heeft**:

zelfde werkwijze als bij 3.1.8.; gebruik KAART 7

- 1 ☐ Ik heb onvoldoende vermogen dat ik kan missen
- 2 ☐ Ik wil me niet te vroeg financieel uitkleden
- 3 ☐ Ik ben onzeker over mijn financiële mogelijkheden eens ik op pensioen ben
- 4 ☐ Er zijn geen begunstigden aan wie ik wil schenken
- 5 ☐ Ik doe op andere manieren aan successieplanning
- 6 ☐ Ik vind het fiscaal voordeel te beperkt
- 7 ☐ De vermoedelijke begunstigden zijn nog te jong
- 8 ☐ Andere:

3.1.10. Hoe belangrijk is de fiscaliteit op schenken en vererven voor uw beslissing tot schenken?

☐ 1- totaal onbelangrijk ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5- zeer belangrijk

3.1.11. Vul aan:

A. "Schenken doe je pas vanaf de leeftijd vanjaar"
WTN/NVT

B. "Schenken doe je pas vanaf een gezinsvermogen

- ☐ Van 5 000 000 BEF/ 125 000 euro
- ☐ Van 10 000 000 BEF/ 250 000 euro
- ☐ Van 15 000 000 BEF/ 375 000 euro
- ☐ Van 20 000 000 BEF/ 400 000 euro
- ☐ Van.....
WTN/NVT

C. "Schenken doe je pas na een bepaalde gebeurtenis, met name....." WTN/NVT

3.1.12. Bent u zelf bewust bezig met vermogensplanning?

A. Voor u persoonlijk? ☐ ja ☐ neen
B. Voor uw ouders of andere familieleden? ☐ ja ☐ neen

3.1.13. Ingeval op volgende overdrachten een nultarief zou gelden zou u dan sneller schenken ?

Loop de onderstaande lijst af en vraag dan naar andere wenselijke hervormingen; noteer deze op het opmerkingenblad

D1	Geld schenken aan uw kleinkinderen?	Ja	neen	weet niet	nvt
D2	Geld schenken met het oog op de financiering van de studies van de (klein)kinderen ?	Ja	neen	weet niet	nvt
D3	Geld schenken voor wetenschappelijk onderzoek?	Ja	neen	weet niet	nvt
D4	Geld schenken met het oog op het opstarten van een bedrijf?	Ja	neen	weet niet	nvt
D5	Geld schenken aan uw kinderen dat moet gebruikt worden voor de aanschaf van een huis?	Ja	neen	weet niet	nvt

3.1.14. En ten slotte:

D6	Zou u overwegen naar een ander gewest te verhuizen omwille van lagere successierechten aldaar?	Ja	neen	weet niet	nvt
D7	Zou u meer investeren in vastgoed mochten de schenkingsrechten voor onroerende goederen sterk verlagen?	Ja	neen	weet niet	nvt

3.2. Bent u zelf sinds 2004 de **genieter** van een schenking geweest? ☐ Ja ☐ neen

Indien ja ga naar 3.2.1. en volgende - Indien neen ga naar 3.2.9. en volgende

! de detailvragen bij 3.1.4. en de vragen 3.2.9 en 3.2.10. heeft men mogelijkerwijze in set 3.1 reeds beantwoord; niet opnieuw stellen dus, zie *)**

3.2.1. Onder welke vorm?

☐ handgift ☐ bankgift ☐ onderhandse schenking ☐ schenking via notaris

3.2.2. Betrof het hier

☐ roerende goederen ☐ onroerende goederen ☐ bouwgrond

3.2.3. Betrof het een schenking

☐ aan kinderen ☐ aan anderen

☐ aan echtgenoot/samenw. partner ☐ aan broers/zussen

3.2.4. Betrof het hier een schenking met voorwaarden? ☐ Ja ☐ neen

3.2.5. Hoe oud was u op het moment van de schenking?

3.2.6. Werden er op deze schenking schenkingsrechten betaald?

A. Op onroerende goederen ☐ Ja ☐ neen
 B. Op roerende schenkingen ☐ Ja ☐ neen
 C. Op bouwgronden ☐ Ja ☐ neen

Indien ja, waarom?

! eerst spontaan laten antwoorden en desgevallend al een van onderstaande items aankruisen in kolom 1; vervolgens de nog resterende aftoetsen en aanduiden in kolom 2; gebruik KAART 3

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐	2 ☐ Om de successierechten van de erfgenamen te beperken ☐ Om zeker te zijn dat de schenking later niet meer belast wordt ☐ Om een juridisch correcte schenking te doen ☐ Om later discussies in de familie te vermijden ☐ Omdat de te betalen schenkingsrechten goed meevielen ☐ Omwille van de mogelijkheid te voorzien in afdwingbare voorwaarden

7 ☐ ☐ Andere:

Indien nee, waarom?

! eerst spontaan laten antwoorden en desgevallend al een van onderstaande items aankruisen in kolom 1; vervolgens de nog resterende aftoetsen en aanduiden in kolom 2. gebruik KAART 4

- 1 2
- 1 ☐ ☐ Het absolute bedrag aan schenkingsrechten was nog te groot
- 2 ☐ ☐ Omdat de schenker nog vrij jong is en in goede gezondheid en we de kans klein achten dat hij/zij binnen de 3 jaar overlijdt
- 3 ☐ ☐ De waarde van de schenking is zeer klein; het was niet de moeite om er rechten op te betalen
- 4 ☐ ☐ De waardering van de geschonken goederen was te moeilijk
- 5 ☐ ☐ Er is later geen discussie mogelijk over de waarde van de schenking en over wie ze toe moest komen
- 6 ☐ ☐ Schenken is onherroepelijk
- 7 ☐ ☐ de schenker kent de voordelen niet verbonden aan het betalen van schenkingsrechten
- 8 ☐ ☐ Andere.....

3.2.7. Denkt u dat de hervorming van de schenkingsrechten op roerende giften in 2004 het gedrag van de schenker heeft beïnvloed? ☐ Ja ☐ neen

Indien ja, in welke zin? **(alternatieven aflopen en aankruisen indien ja)**

- 1 ☐ De schenker heeft op een jongere leeftijd geschonken
- 2 ☐ De schenker heeft frequenter geschonken binnen de familie
- 3 ☐ De schenker heeft aan meerdere begunstigden geschonken
- 4 ☐ De schenker heeft door de hervorming gekozen voor schenking via notariële akte
- 5 ☐ De schenker heeft grotere bedragen geschonken
- 6 ☐ Andere:

3.2.8. Hoe heeft de schenking uw gedrag gewijzigd? **Vraag na C6 naar andere effecten**

C1	Spaart u door de schenking minder dan vroeger?	Ja	neen	weet niet
C2	Besteedt u sinds de schenking meer geld aan reizen?	Ja	neen	weet niet
C3	Geeft u door de schenking nu meer geld uit aan luxe-goederen?	Ja	neen	weet niet
C4	Heeft u door de schenking sneller een nieuwe wagen gekocht?	Ja	neen	weet niet
C5	Presteert u minder arbeidsuren sinds de schenking?	Ja	neen	weet niet
C6	Heeft u door de schenking geïnvesteerd in onroerend goed?	Ja	neen	weet niet
C6	Heeft de schenking u geholpen om als zelfstandige of ondernemer actief te worden?	Ja	neen	weet niet

3.2.9. Vul aan:***

A. "Schenken doe je pas vanaf de leeftijd vanjaar"
WTN/NVT

B. "Schenken doe je pas na een bepaalde gebeurtenis, met name....."
WTN/NVT

C. "Schenken doe je pas vanaf een gezinsvermogen

☐ Vanaf 5000 000 BEF/ 125 000 euro

☐ Vanaf 10 000 000 BEF/ 250 000 euro

☐ Vanaf 15 000 000 BEF/375 000 euro

☐ Vanaf 20 000 000 BEF/400 000 euro

☐ Meer"

WTN/NVT

3.2.10. Bent u bewust bezig met vermogensplanning?***

A. Voor u persoonlijk? ☐ ja ☐ neen

B. Voor uw ouders of andere familieleden? ☐ ja ☐ neen

BLOK 4: PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN

4.1. ☐ MAN ☐ VROUW	4.9. Aantal personen die bijdroegen tot gezinsinkomen? ☐ 1 ☐ 2 ☐ meer personen
4.2. ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ meer kinderen	4.10. Aantal kinderen in groep 25-45 jaar ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ meer kinderen
4.3. ☐ 50-55 ☐ 56-60 ☐ 61-65 ☐ 66-70 ☐ 71-75 ☐ 76-80 ☐ ouder	
4.4. ☐ gehuwd ☐ samenwonend ☐ gescheiden ☐ weduwnaar/weduwe ☐ ☐ alleenstaande	4.11. Welk is uw hoogst behaalde diploma? ☐ lager onderwijs ☐ lager middelbaar ☐ hoger middelbaar ☐ hoger onderwijs korte type ☐ hoger onderwijs lange type ☐ universitair
4.5. Hoe zou u uw gezondheidstoestand omschrijven? ☐ zeer slecht ☐ slecht ☐ gemiddeld ☐ goed ☐ zeer goed	4.12. Welke beroepsactiviteit voert/voerde u uit in uw laatste job? ☐ Werknemer ☐ arbeider ☐ bediende ☐ Kaderlid ☐ Ambtenaar ☐ Meewerkend familielid (in zelfstandige zaak) ☐ Zelfstandige, freelancer ☐ Werkloos / Werkzoekend ☐ Arbeidsongeschikt / langdurig ziek ☐ Andere:
4.6. Gepensioneerd? ☐ ja ☐ neen Rustpensioen? ☐ Brugpensioen ? ☐ Weduwepensioen? ☐	4.13. Maandelijks netto- gezinsinkomen? ☐ Minder dan 1.499,99 € ☐ 1.500,00 – 2.499,99 € ☐ 2.500,00 – 3.749,99 € ☐ 3.750,00 – 4.999,99 € ☐ 5.000,00 of meer ☐ weet niet ☐ zeg ik liever niet
4.7. Eigenaar gezinswoning ? ☐ ja ☐ neen	4.14. Wanneer was u het laatst betrokken bij een nalatenschap ? 19..../200...
4.8. Aantal nog in leven zijnde ouders ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2	4.15. Postcode woonplaats?

Bijlage 2

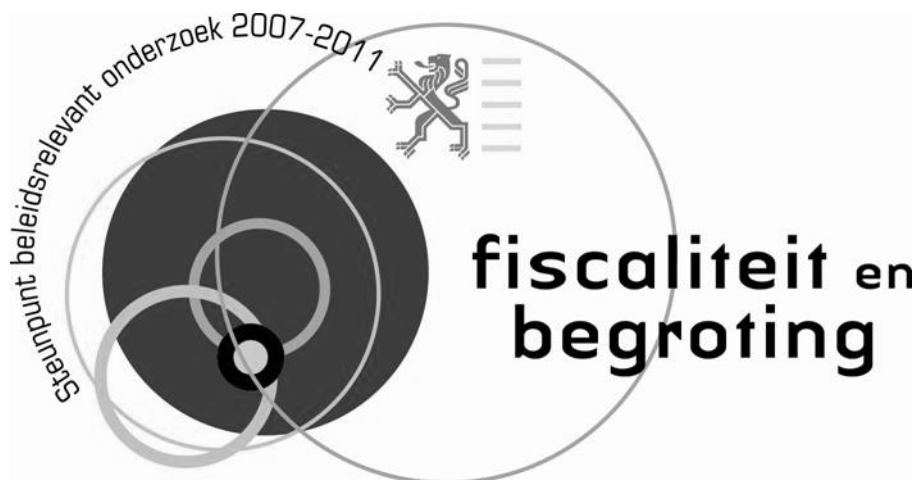
Overzicht van de resultaten van de logit-schatting (met behulp van SAS4)

Model Information		
Data Set	WORK.SORTTEMPTABLESORTED	
Response Variable	DEP3	DEP3
Number of Response Levels	2	
Model	binary logit	
Optimization Technique	Fisher's scoring	
Number of Observations Read		212
Number of Observations Used		204
Response Profile		
Ordered Value	DEP3	Total Frequency
1	0	139
2	1	65

Probability modeled is DEP3= 0.

Model Fit Statistics				
Criterion	Intercept Only		Intercept and Covariates	
AIC	257.33		231.19	
SC	260.65		294.23	
-2 Log L	255.33		193.19	
R-Square	0.26	Max-rescaled R-Square		0.36
Testing Global Null Hypothesis: BETA= 0				
Test		Chi-Square	DF	Pr > ChiSq
Likelihood Ratio		62.14	18	< .0001
Score		50.54	18	< .0001
Wald		36.48	18	0.0061
Analysis of Maximum Likelihood Estimates				
Parameter	Estimate	Standard Error	Wald Chi-Square	Pr > ChiSq
Intercept	0.008	2.4436	0.0000	0.9971
KIN25D2	-1.73	0.7693	5.0966	0.0240
KIN25D3	-2.91	0.7352	15.7371	< .0001
KIN25D4	-1.95	0.7989	5.9730	0.0145
GEZD2A	-1.03	0.6230	2.7661	0.0963
GESLD1	-1.05	0.4098	6.6697	0.0098
OPLD2	-0.56	0.7932	0.5023	0.4785
OPLD4A	-0.57	0.7443	0.5932	0.4412
OPLD3	-0.34	0.7522	0.2090	0.6475
OPLD5	-0.79	0.8382	0.9020	0.3423
OPLD6	-0.16	0.9368	0.0313	0.8596
LFTD2	-0.21	0.5984	0.1348	0.7136
LFTD3	-0.82	0.5807	2.0015	0.1571
LFTD4	-0.96	0.6935	1.9541	0.1621
LFTD5	-1.35	0.7683	3.0990	0.0783
LFTD6	-2.30	1.1067	4.3481	0.0371
PLANPERS	0.99	0.4088	5.8952	0.0152
BSD2	1.41	0.8827	2.5600	0.1096
INK3	1.83	1.0715	2.9461	0.0861

Odds Ratio Estimates			
Effect	Point Estimate	95% Wald Confidence Limits	
KIN25D2	0.176	0.039	0.795
KIN25D3	0.054	0.013	0.229
KIN25D4	0.142	0.030	0.679
GEZD2A	0.355	0.105	1.203
GESLD1	0.347	0.155	0.775
OPLD2	0.570	0.120	2.698
OPLD4A	0.564	0.131	2.424
OPLD3	0.709	0.162	3.097
OPLD5	0.451	0.087	2.332
OPLD6	0.847	0.135	5.314
LFTD2	0.803	0.248	2.594
LFTD3	0.440	0.141	1.372
LFTD4	0.379	0.097	1.477
LFTD5	0.259	0.057	1.166
LFTD6	0.099	0.011	0.871
PLANPERS	2.698	1.211	6.012
BSD2	4.106	0.728	23.161
INK3	6.291	0.770	51.378
Association of Predicted Probabilities and Observed Responses			
Percent Concordant	81.7	Somers' D	0.637
Percent Discordant	18.0	Gamma	0.639
Percent Tied	0.4	Tau-a	0.278
Pairs	9035	c	0.818

Deze paper is de tweede van een reeks die het resultaat zijn van het onderzoekstraject gericht op de evaluatie van de hervorming van de schenkingsrechten op roerende goederen en bouwgronden (Spoor A1). In deze paper worden de eerste resultaten voorgesteld van de face-to-face bevraging op de Gentse Horizonbeurs die werd afgenomen bij 247 bezoekers. Op basis van de data wordt het profiel van schenkers en niet-schenkers geanalyseerd. Ook de kennis van de respondenten inzake de tarieven van de successierechten en schenkingsrechten wordt toegelicht. Verder wordt ingegaan op de appreciatie door de respondenten van de hervorming.